

Mogens Lykketofts tale ved afstemningsfesten i Christiansfeld

Taler

Mogens Lykketoft
Politiker

Dato

10. februar 2020

Sted

Christiansfeld

Flertallet af dem, der samledes her efter afstemningen for 100 år siden, kunne ikke synge efter teksten i den smukke sang, vi netop har sunget – "I Danmark er jeg født."

For de var ikke født i Danmark.

Fra 1864-1920 var det danske rige her i Skandinavien det mindste, det nogen sinde har været. Vores landsmænd her i Sønderjylland levede indtil 1920 under preussisk styre. Det var resultatet at sørgelige begivenheder og vore egne mildt sagt ukloge beslutninger i det århundrede, der gik forud.

Jeg blev til et program i Danmarks Radio spurgt om en helteskikkelse i Danmarkshistorien. Journalisten blev overrasket, da jeg nævnte Christian VIII, der i sin ungdom en sommer var folkevalgt konge i Norge og sikrede, at Norge beholdt sin frie grundlov, da han trak sig tilbage, for at undgå krig med Sverige. Jamen – blev jeg spurgt – som senere konge i Danmark gav han jo ikke os en grundlov. Nej, det gjorde han ikke. Han frygtede med rette, at en sejr for nationalistiske bevægelser både i Danmark og Tyskland ville udløse borgerkrig om Slesvigs fremtid mellem danske og tyske i hans Helstat. Få måneder efter Christian XIII's død fik vi da også den første af de blodige slesvigske krige. 16 år senere kom det knusende nederlag, der gjorde sønderjyderne til preussiske undersåtter. Vi fejrer i dag 100-året for den demokratiske afstemning, der flyttede grænsen, så den kom til at afspejle folks sindelag mellem dansk og tysk.

Hver eneste gang jeg i årenes løb har vist udenlandske besøgende rundt i Folketinget, er vi gået forbi det store glasrelief om Genforeningen med den røvede datter, der dybt begrædt vender tilbage til sin Moder. Og jeg har med stolthed fortalt, at Danmarks eneste landegrænse er fastlagt ved en demokratisk

afstemning. Ublodigt. Javel. Men den ublodige genforening havde krævet ufatteligt meget blod – 6.000 dræbte danske sønderjyder i krig for dét Tyskland, de ikke følte tilknytning til; mange flere med dybe sår på krop og sjæl. Det sidste var endda noget, der kun vanskeligt blev forstået og anerkendt af eftertiden.

Glæden over genforeningen blev blandet med smerten ved at efterlade dansksindede syd for den nye grænse. Der blev udløst stærke følelser – og ønsker om dog at tage Flensborg med, selvom flertallet dér stemte tysk. Mine børns oldefar på mødrene side var N.H. Rasmussen, der organiserede hjælpen til dansksindede krigsfanger hos De Allierede under Første Verdenskrig, Han var sammen med mange andre glødende Flensborgmand. Men det var klogskabens sejr over følelserne, når Danmark i 1920 anerkendte, at det var folkeafstemningen, der fastlagde grænsen.

I mellemkrigstiden blev der arbejdet hårdt for at integrere det genforenede Sønderjylland i Kongeriget. Med nazismens opblomstring fra syd blev modsætningerne mellem dansk og tysk skærpet på ny – og det blev særligt vigtigt at værne og styrke danskheden.

Jeg havde engang en bevægende samtale med den gamle Dronning Ingrid, hvor Dronningen med meget stor glæde mindedes sit samarbejde med Staunings udsending til Sønderjylland, folketingsmand I. P. Nielsen, Dynt. De to formede og symboliserede den stærke alliance mellem kongehuset og folkestyret om at værne og styrke den danske sag i Sønderjylland.

Også i 1947, da Tyskland var helt slået til jorden, afstod Danmark ligesom i 1920 fra fristelsen til at flytte grænsen mod syd. Danmarks respekt for retten til national selvbestemmelse blev det enestående stærke fundament for den senere tids ægte forsoning mellem dansk og tysk. Vi fik mindretalsaftalen mellem H.C. Hansen og Adenauer i 1955. Der voksede et nært og tillidsfuldt samarbejde frem mellem Tyskland og Danmark, og det er styrket gennem vores mange fælles år i EU. Der er nu historisk ro og harmoni hen over den (næsten) åbne grænse

Som formand for Folketinget havde jeg fornøjelsen af at løfte et særligt ansvar for forbindelserne til Færøerne, Grønland og grænselandet her i syd. Jeg havde et nært samvirke med de nationale mindretal syd og nord for grænsen – og jeg fik en ganske særlig forståelse for, hvor stort det er, hvad vi her har opnået.

Vi har nået så meget, vi gerne vil inspirere andre med. Men på Balkan i 1990'erne og i Mellemosten nu vil de hellere fordrive eller undertrykke 'de andre' end trække grænser, der respekterer dem. Balkan-kenderen Carsten Fledelius har refereret en samtale med en nationalistisk serber under krigen i 90'erne, hvor Carsten prøvede at berolige ved at fortælle, at vi i Danmark levede med, at vores gamle domkirke ligger i Sverige og vore gamle forsvarsværker i Tyskland. Serberens reaktion var højroset at spørge "Hvad vil I så gøre ved det?"

Men vi er jo galvaniseret mod med vold at ændre gamle grænser eller holde fast på dele af vores rige, som måtte ønske at være sig selv. Island fik naturligvis under sværdslag sin selvstændighed. Og selv vi, der er stærke tilhængere af rigsfællesskabet, vil aldrig slå Færøerne og Grønland i hovedet med grundloven, hvis de faktisk ønsket at være fuldt selvstændige.

Det er i grunden en lærdom fra Genforeningen. Den er en evig inspiration til fredeligt at anerkende folkenes selvbestemmelsesret. Derfor er det så vigtigt, at vi samles her på 100-årsdagen for den sønderjyske folkeafstemning. Derfor skal vi gøre det igen og igen i de kommende år.

Kilde

Manuskript tilsendt fra taler

Tags

Festtale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mogens-lykketofts-tale-ved-afstemningsfesten-i-christiansfeld>